

Pankkisektorin vakavaraisuus säilyi vahvana – merkkejä luottoriskien kasvusta erityisesti kiinteistö- ja rakennusalan luotoissa

Sisällys

Lyhyesti	2
Pankkisektorin vakavaraisuus pysyi vahvana	2
Makrovakausvaatimusten kiristyminen pienensi omien varojen ylijäämää, mutta pankeilla edelleen runsaasti pääomia vaatimuksiin nähden	3
Stressitestien valossa Suomen pankkisektorin vakavaraisuus säilyisi hyvänä toimintaympäristön heiketessäkin	4
Kotitalousluottojen järjestämättömissä saamisissa ja lainanhoitajustoissa maltillista kasvua	5
Myös yritysluotoissa viitteitä luottoriskien noususta	7
Varhaiset indikaattorit ennakoivat luottoriskien kasvua liikekiinteistövakuudellisissa sekä rakentamis- ja kiinteistöalan luotoissa	8
Pankkisektorin ensimmäisen vuosipuoliskon tulosta tuki korkokatteen vahva kasvu	10
Korkokate merkittävin tuottoerä	11
Korkokatteen vahvaa nousua heikensi korkokulujen kasvu	12
Kannattavuus eurooppalaista keskitasoa parempi – loppuvuoden tulosodotukset positiiviset	13
Suomen pankkisektorin maksuvalmius edelleen vahva – likviditeettireservit supistuivat alkuvuonna	14
Korkojen nousu heijastuu pankkien varainhankintaan – yleisötalletukset pysyneet kuitenkin vakaana	16
Markkinariskin pääomavaatimukset maltilliset	19
Rahoitustaseen korkoriskeissä riskitaso vakiintunut	20

Kirjoittajat

Torsten Groschup, johtava asiantuntija

Olli Mattinen, vanhempi asiantuntija

Laura Savio, vanhempi asiantuntija

Deni Seitz, vanhempi asiantuntija

Sinikka Taskinen, vanhempi asiantuntija

Lyhyesti

Suomalaisen pankkisektorin¹ vakavaraisuus säilyi vahvana. Kannattavuuskehitystä tuki korkokatteen kasvu, jonka odotetaan vaikuttavan tuloskehitykseen positiivisesti myös loppuvuoden aikana. Korkotason nousu heijastuu viiveellä myös pankkien rahoituskustannuksiin, ja korkokatteen nousuvauhti on jo hidastunut toisella neljänneksellä aiemmista neljänneksistä. Korkotason nousu vaikuttaa myös luotonantajien lainanhoitokykyyn. Pankkisektorin järjestämättömät luotot pysyivät edelleen alhaisella tasolla. Luotoissa oli kuitenkin siirtymää korkeamman luottoriskin arvonalentumislukuihin, mikä viestii luottoriskien kasvusta. Siirtymää oli sekä yritys- että kotitalousluotoissa.

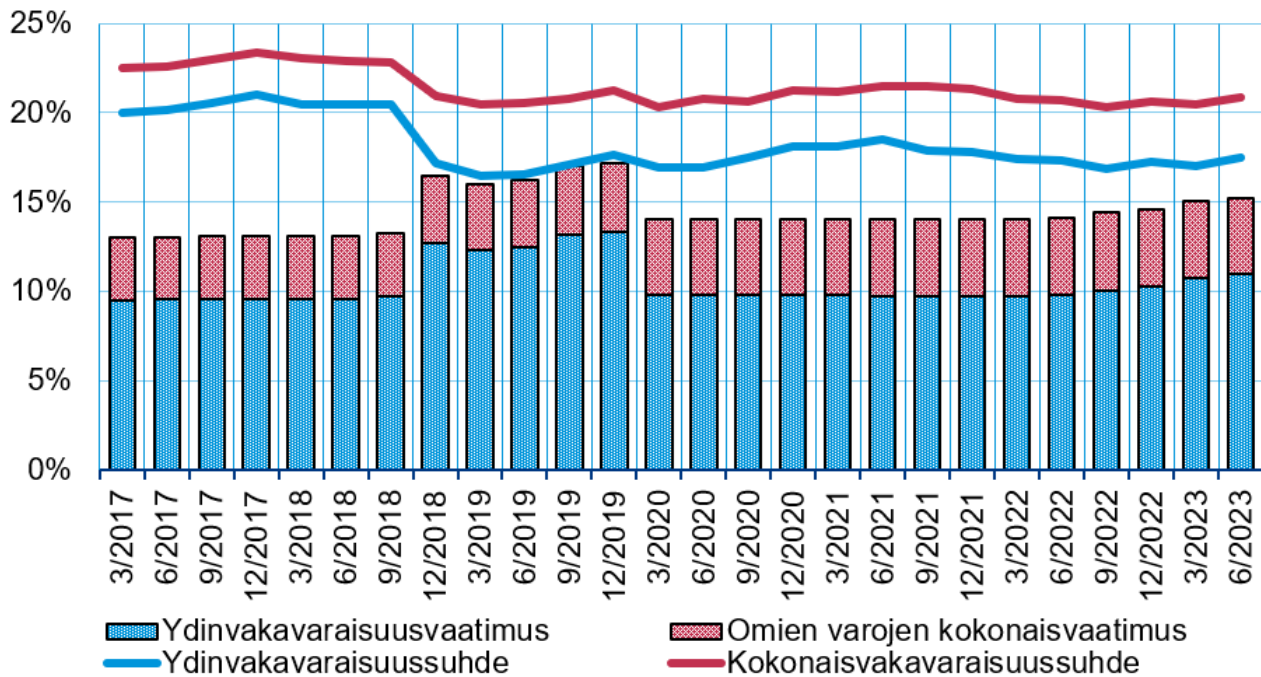
Suomalaispankit ovat riippuvaisia markkinavarainhankinnasta, mikä altistaa pankit markkinahäiriöille ja varainhankintakustannusten nousulle. Vaikka likviditeetin tunnusluvut ylittävät viranomaisvaateet, ne eivät huomioi kaikkia epävarmaan markkinatilanteeseen liittyviä riskejä. Epävarmassa toimintaympäristössä vahva likviditeetti, riittävät pääomapuskurit sekä luottoriskeihin nähden oikeasuhteiset luottotapiovaraukset ovat avainasemassa.

Pankkisektorin vakavaraisuus pysyi vahvana

Suomen pankkisektorin ydinvakavaraisuussuhde parani alkuvuoden 2023 aikana 0,2 prosenttiyksiköllä 17,4 prosenttiin ja kokonaisvakavaraisuussuhde 0,3 prosenttiyksiköllä 20,9 prosenttiin (Kuvio 1). Vakavaraisuussuhteet notkahtivat hieman ensimmäisellä neljänneksellä voitonjaon seurauksena, mutta parani jälleen toisella neljänneksellä pankkisektorin hyvän tuloskehityksen ja luottokannan pienentymisen myötä. Ruotsin ja Norjan valuuttojen heikkeneminen vaikutti osaltaan pienentävästi luottokantaan ja muihinkin tase-eriin sekä riskipainotettuihin eriin.

¹ Suomalaisella pankkisektorilla, kotimaisella pankkisektorilla tai pankkisektorilla tarkoitetaan kokonaisuutta, johon sisältyvät Suomessa toimiluvan saaneet luottolaitoskonsernit vakuutustoimintoineen (eli OP Ryhmä, Nordea, Kuntarahoitus, Säästöpankkiryhmä, S-pankki, Aktia, Oma Säästöpankki, POP Pankit, AAB, Alisa Pankki, Hypoteekkiyhdistys ja Danske Kiinnitysluottopankki). Kun suomalaisen pankkisektorin lisäksi mukana ovat ulkomaisten luottolaitosten Suomessa talletuspankkitoimintaa harjoittavat sivuliikkeet, niin puhutaan Suomessa toimivista pankeista. Kun kyse on vain suomalaisen pankkisektorin Suomeen myöntämistä luotoista, niin tästä mainitaan erikseen tekstissä tai kuviossa.

Kuvio 1. Suomen pankkisektorin vakavaraisuussuhteet ja -vaatimukset

Lähde: Finanssivalvonta

Niin suomalaisten pankkien kuin myös muiden eurooppalaisten pankkien keskimääräiset vakavaraisuussuhteet ovat parantuneet vuoden 2022 lopulta. Suomen pankkisektorin vakavaraisuussuhteet ovat edelleen eurooppalaista keskitasoa vahvempia. EU-alueen pankkien keskimääräinen ydinvakavaraisuussuhde oli 16,0 % ja kokonaisvakavaraisuussuhde 19,4 % maaliskuun 2023 lopussa.

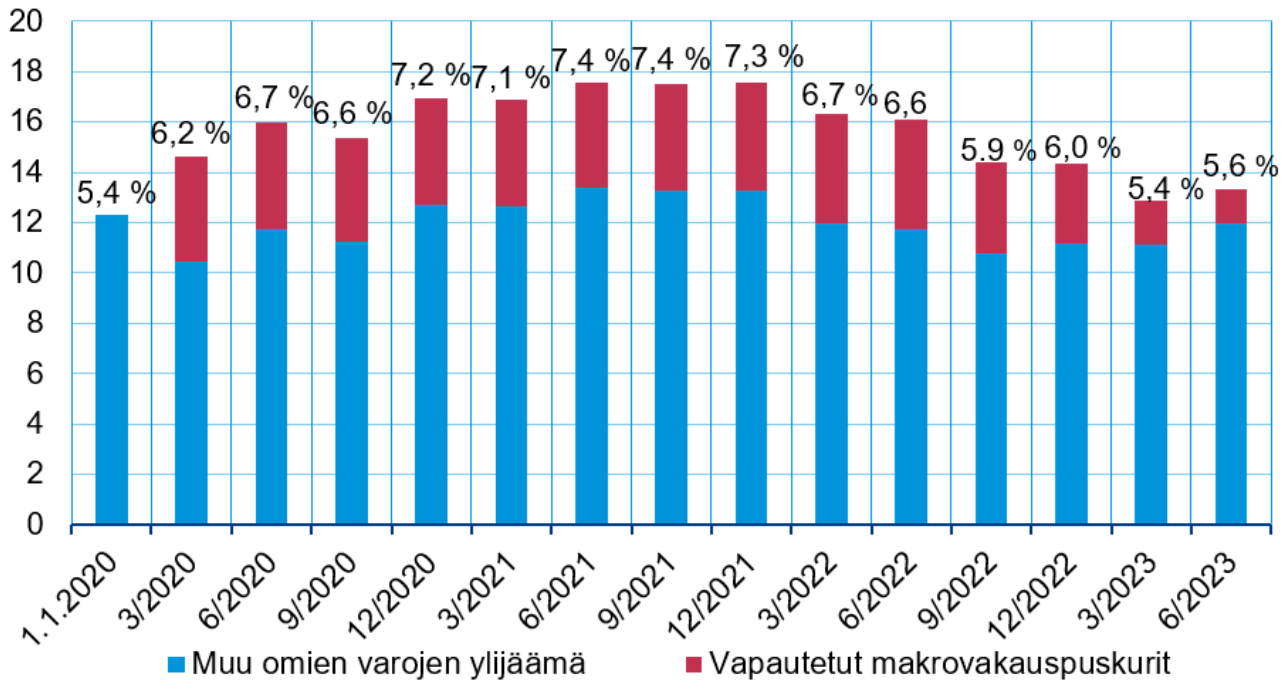
Pankkisektorin omavaraisuusaste on vastaavasti parantunut alkuvuoden aikana 5,8 prosenttiin (12/2022: 5,7 %) taseiden pienenemisen seurauksena. Suomalaispankkien omavaraisuusaste on keskimääräisellä eurooppalaisella tasolla. Eurooppalaisten pankkien keskimääräisen omavaraisuusaste on säilynyt lähes ennallaan ja oli maaliskuun lopulla 5,6 %.

Makrovakaustaatimusten kiristyminen pienensi omien varojen ylijäämää, mutta pankeilla edelleen runsaasti pääomia vaatimuksiin nähden

Pankkisektorin omien varojen ylijäämä suhteessa kokonaisvakavaraisuusvaatimukseen pieneni makrovakaustaatimusten kiristämisen seurauksena kasvaneiden puskurivaatimusten myötä 13,3 mrd. euroon (12/2022: 14,3 mrd. euroa) (Kuvio 2). Ylijäämä vastaa noin 5,6 prosenttia pankkisektorin riskipainotettujen erien kokonaismäärästä (12/2022: 6,0 %).

Kuvio 2. Suomalaispankkien omien varojen ylijäämä vakavaraisuusvaatimuksiin verrattuna

Mrd. euroa

Lähde: Finanssivalvonta

* Pylväiden yläpuolella puskurin suuruus riskipainotettuihin eriin

Pankkisektorin omien varojen kokonaisvaade oli kesäkuun lopussa 15,2 % (12/2022:14,6 %). Makrovakaustaateiden osuus kokonaisvakavaraisuusvaateesta on 5,5 prosenttiyksikköä, mikä on edelleen noin 0,5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin pandemiaa edeltävänä aikana. Alhaisempaa makrovakaustaadetta selittää järjestelmäriskipuskurin puuttuminen. Muuttuva lisäpääomavaatimus ja O-SII-vaatimus ovat jo korkeammat kuin pandemiaa edeltävänä aikana. Järjestelmäriskipuskuri ja Norjan järjestelmäriskipuskuri Norjaan myönnetuille luotoille tulevat sovellettaviksi ensi vuonna, jolloin puskurivaatimukset nousevat hieman pandemiaa edeltänyttä tasoa korkeammalle.

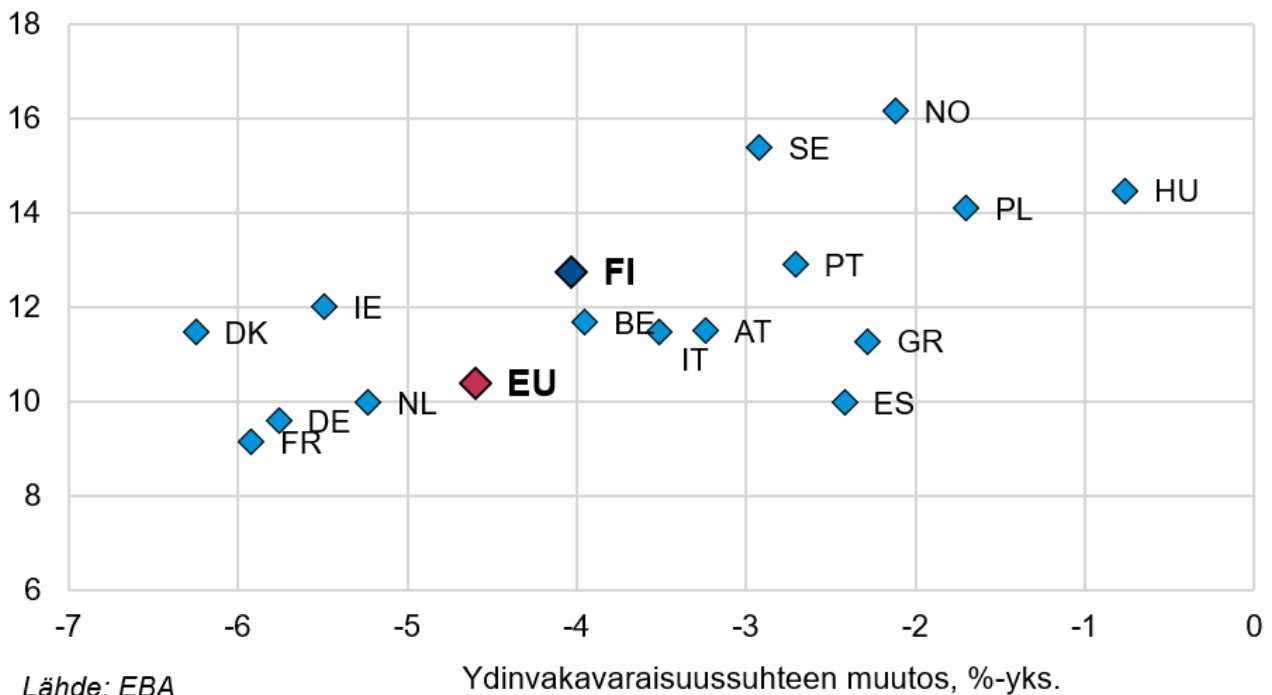
Stressitestien valossa Suomen pankkisektorin vakavaraisuus säilyisi hyvänä toimintaympäristön heiketessäkin

Euroopan pankkiviranomaisen (EBA) ja Finanssivalvonnan heinäkuussa 2023 julkaisemat stressitestitulokset viestivät osaltaan suomalaispankkien hyvästä kriisinsietokyvystä. Suurimpien eurooppalaispankkien tuloksiin perustuvat maakohtaiset vaikutukset olisivat Suomen osalta eurooppalaista keskitasoa toimintaympäristön heiketessä merkittävästi. Testissä mukana olleiden suomalaisten pankkien ydinvakavaraisuussuhteet säilyisivät keskimääräistä eurooppalaista tasoa parempina stressiskenaariossa (Kuvio 3). Samaan aikaan tehdyn kansallisen stressitestien mukaan myös Finanssivalvonnan suorassa valvonnassa olevien pankkien vakavaraisuus säilyisi keskimäärin hyvänä.²

² Stressitestien tuloksista löytyy tarkempia tietoja finanssivalvonnan [tiedotteesta](#) "Suomalaispankkien stressitestit julkaistu - pankkien kestäkyky hyvä, mutta toimintaympäristön merkittävä heikkeneminen söisi puskureita".

Kuvio 3. EBAn stressitestien heikon kehityksen skenaarion vaikutukset ydinvakavaraisuussuhteeseen maittain perustuen suurimpien eurooppalaisten pankkien tuloksiin

Ydinvakavaraisuussuhde 2025

Kotitalousluottojen järjestämättömissä saamisissa ja lainanhoitajoustoissa maltillista kasvua

Järjestämättömien kotitalousluottojen osuus on kasvanut hienoisesti kahden viimeisen neljänneksen aikana. Yritysluotoissa vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä alkanut järjestämättömien luottojen lasku on taittunut ja taso on pysynyt ennallaan vuoden 2023 alusta lähtien. Kotitalousluotoissa järjestämättömien luottojen taso on korkeampi kuin ennen pandemiaa, mutta yritysluotoissa alittaa selvästi pandemiaa edeltäneen tason. Vuoden 2023 toisella kvartaalilla Suomessa toimivien pankkien³ järjestämättömien luottojen osuus oli kotitaloussektorilla 1,5 prosenttia (6/2022: 1,4 %) ja yrityssektorilla 1,3 prosenttia (6/2022: 1,6 %) (Kuvio 4)⁴.

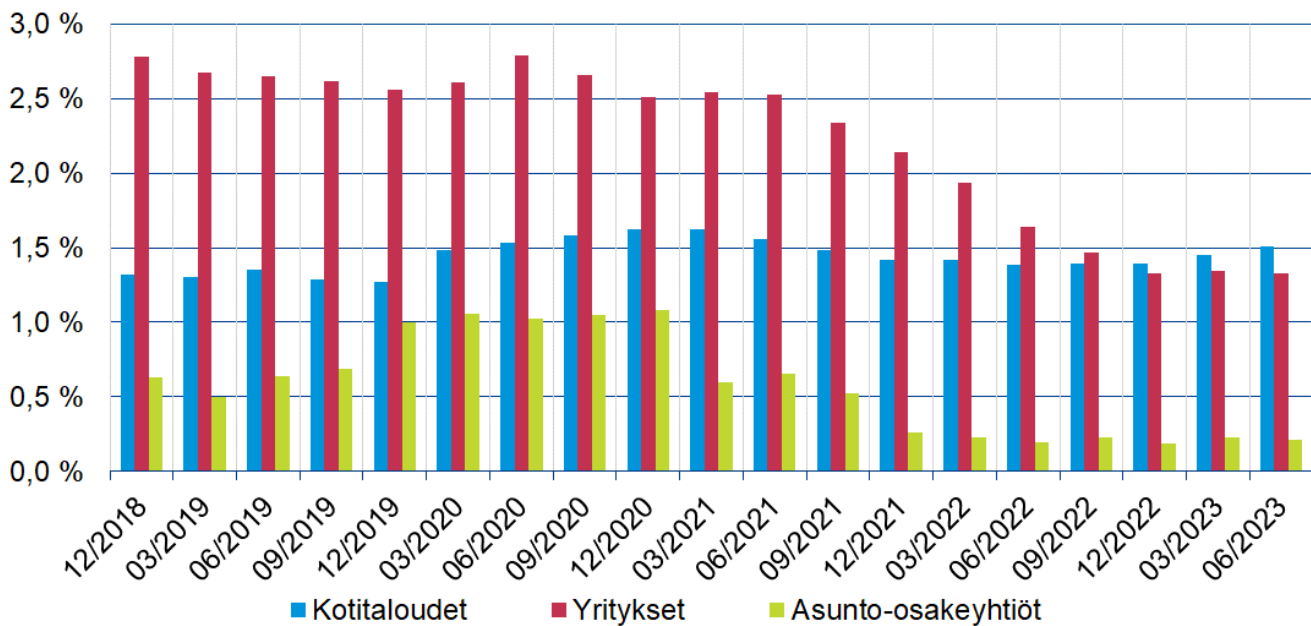
Taloyhtiölainoissa on edelleen vähän järjestämättömiä luottoja (0,2 % luottokannasta, järjestämättömiä yhteensä 47 MEUR)⁵.

³ Ml. ulkomaisten luottolaitosten Suomessa toimivat talletuspankkitoimintaa harjoittavat sivuliikkeet.

⁴ Järjestämättömien kotitalousluottojen nousua vuoden 2020 aikana selittää pandemian lisäksi uuden maksukyvyttömyyden määritelmän käyttöönotto, joka lisäsi maksukyvyttömyystapauksia joissakin pankeissa.

⁵ Vuoden 2019 lopussa alkaneen väliaikaisen nousun selittävät pääasiassa joidenkin uudiskohteiden rakennuttajien maksuvaikeudet.

Kuvio 4. Suomessa toimivien pankkien järjestämättömät kotitalous- ja yritysluotot suhteessa luottokantaan

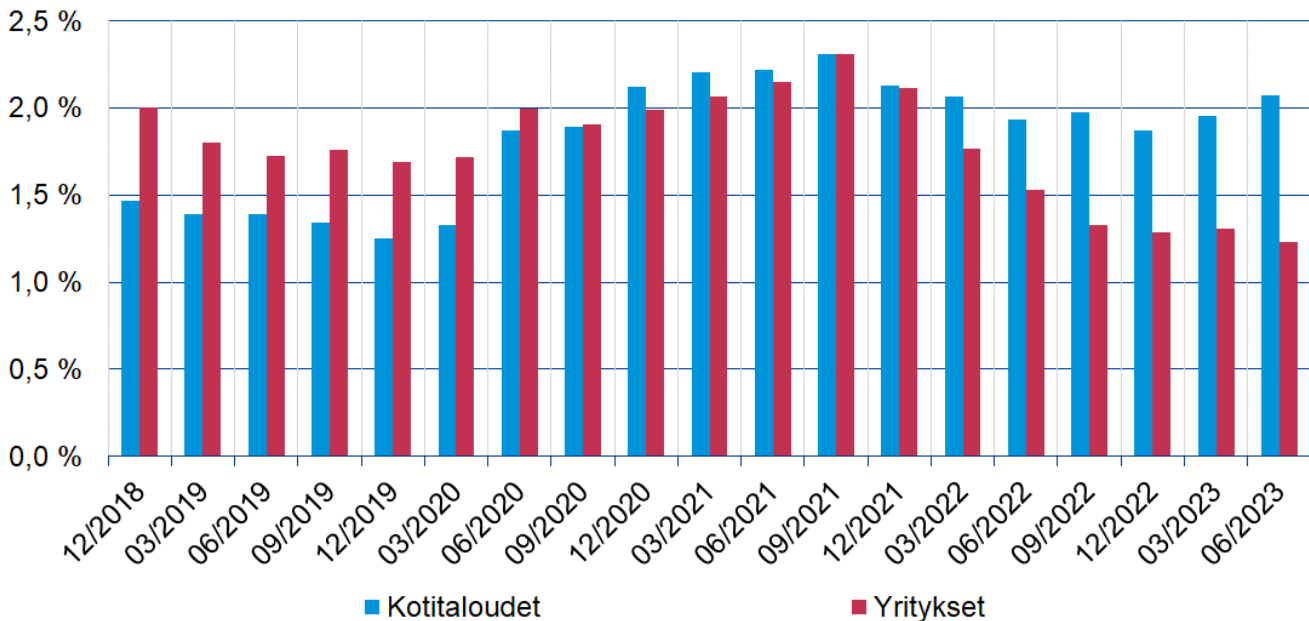
Lähde: Finanssivalvonta

Vuoden 2021 lopussa lainanhoitajousten⁶ suhteellisessa määrässä tapahtui käänne, ja ne alkoivat laskea. Vuoden 2023 aikana lainanhoitajousten suhteellinen määrä yritysluotoissa on pysynyt ennallaan, mutta kotitalousluotoissa määrä on tasaisesti kasvanut (Kuvio 5). Sekä järjestämättömien saamisten että lainanhoitajousten suhteellinen kasvu kotitalousluotoissa vuoden 2023 aikana viittaa siihen, että inflaation ja nousseiden korkojen vaikutus alkaa näkyä kotitalousluottojen takaisinmaksuissa. Toisaalta muutokset ovat tässä vaiheessa vielä maltillisia ja suhteelliset tasot edelleen matalat.

Lainanhoitajousten yritysluottojen osuus oli 2023 toisella kvartaalilla 1,2 prosenttia (6/2022: 1,5 %) ja kotitalousluotoissa 2,1 prosenttia (6/2022: 1,9 %). Finanssivalvonnan luottoriskitarkastusten perusteella voidaan todeta, että pankit eivät tunnista kaikkia sääntelyn edellyttämiä tilanteita lainanhoitajoustoiksi, ja siksi niiden raportoituihin määriin tulee suhtautua varauksella. Lisäksi pankit poistavat joissain tilanteissa lainan lainanhoitajousten luokasta liian aikaisin.

⁶ Lainanhoitajoustoilla tarkoitetaan asiakkaan taloudellisten vaikeuksien vuoksi lainan maksuohjelmaan sovittuja helpotuksia, joilla pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksuvaikeuksista.

Kuvio 5. Suomessa toimivien pankkien lainanhoitajastolliset kotitalous- ja yritysluotot suhteessa luottokantaan

Lähde: Finanssivalvonta

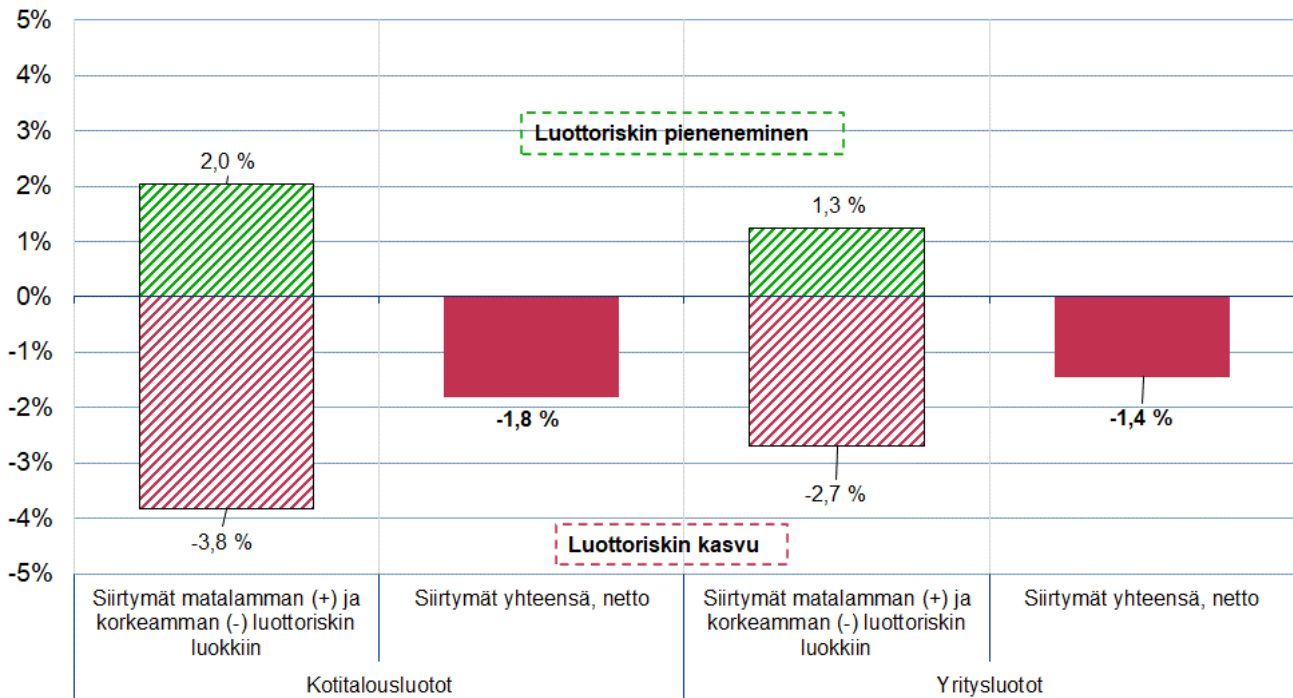
Myös yritysluotoissa viitteitä luottoriskien noususta

Luottojen siirtymät eri arvonalentumisvaiheiden välillä viestivät myös yritysluottoasiakkaiden kohonneista luottoriskeistä⁷. Luottoja siirtyi tammi-kesäkuussa 2023 nettomääräisesti enemmän korkeamman luottoriskin arvonalentumisluokkiin kuin sieltä pois sekä kotitalous- että yrityssektorilla (Kuvio 6). Luottoja siirtyi eniten arvonalentumisvaiheesta 1 vaiheeseen 2, johon luokiteltujen luottojen luottoriskin arvioidaan kasvaneen merkittävästi alkuperäiseen kirjaamiseen nähden.

Suhteessa luottokantaan kesäkuussa 2023 oli arvonalentumisvaiheessa 2 ja 3 enemmän sekä yritys- että kotitalousluottoja verrattuna vuodenvaihteeseen. Arvonalentumisvaiheessa 2 oli yritysluottoista 6,9 %, osuus on kasvanut vuodenvaihteen tasosta 0,8 prosenttiyksikköä. Arvonalentumisvaiheeseen 2 luokiteltujen pk-yritysluottojen suhteellinen osuus on jatkanut kasvuaan, ja niitä oli 8,7 % luottokannasta. Kasvua vuodenvaihteesta kertyi 0,9 prosenttiyksikköä. Arvonalentumisvaiheeseen 2 luokiteltujen taloyhtiölainojen osuus on myös kasvanut tasaisesti vuoden 2021 kolmannelta neljännekseltä lähtien. Näitä luottoja oli kesäkuun 2023 lopussa 6,3 % kaikista taloyhtiölainoista. Kotitalousluottoista arvonalentumisvaiheessa 2 oli 7,9 %, vuodenvaihteesta kasvua 1,2 prosenttiyksikköä.

⁷ Vaiheeseen 1 sisältyvät sellaiset instrumentit, joiden luottoriski ei ole kasvanut alkuperäisen kirjaamisen jälkeen. Vaiheeseen 2 sisällytetään instrumentit, joiden luottoriski on lisääntynyt merkittävästi ja vaiheeseen 3 instrumentit, joiden arvo on alentunut. Vaiheeseen 1 luokiteltujen instrumenttien arvonalentumiskirjaus perustuu 12 kuukauden odotettavissa oleviin luottotappioihin, kun taas vaiheissa 2 ja 3 arvonalentumiset perustuvat instrumentin koko juoksuajan odotettuihin luottotappioihin.

Kuvio 6. Kotitalous- ja yritysluottojen siirtymät arvonalentumisvaiheiden välillä suhteessa vuoden 2022 lopun luottokantaan

Lähde: Finanssivalvonta

Varhaiset indikaattorit ennakoivat luottoriskien kasvua liikekiinteistövakuudellisissa sekä rakentamis- ja kiinteistöalan luotoissa

Pankkien taloudellinen tila on hyvin riippuvainen kiinteistömarkkinoiden kehityksestä. Asuinkiinteistövakuudellisten kotitalousluottojen ja liikekiinteistövakuudellisten yritysluottojen osuus kaikista pankkien myöntämistä kotitalous- ja yritysluotoista oli kesäkuun 2023 lopussa 59 %. Kotitalouksien osuus näistä luotoista oli noin 81 %. Asuntojen hinnat ovat laskeneet kaikissa Pohjoismaissa ja erityisesti Ruotsissa. Suomalaispankkien asuntoluottokannasta 21 % on myönnetty Ruotsiin⁸. Suomalaisella pankkisektorilla on altistumia myös Ruotsin liikekiinteistösektorille. Järjestämättömät saamiset Ruotsiin myönnetyissä asuin- ja liikekiinteistövakuudellisissa luotoissa ovat kuitenkin hyvin matalat. Riskinä on kuitenkin luottotappioiden nousu, jos asuntojen ja kiinteistöjen hinnat sekä niiden vakuusarvot laskevat ja lainanottajille tulee samalla maksuvaikeuksia. Toisaalta pankit arvostavat asuntovakuuden arvon selkeästi alle sen luotonmyöntöhetken markkina-arvon luottoa myöntäessään, mikä luo puskuria mahdollisia luottotappioita vastaan alentuvien kiinteistöhintojen ympäristössä.

Arvonalentumisvaiheeseen 2 luokiteltujen liikekiinteistövakuudellisten luottojen suhteelliset määrät ovat jatkaneet kasvuaan (Kuvio 7). Kesäkuussa 2023 näitä luottoja oli 8,4 % liikekiinteistövakuudellisten luottojen kannasta (6/2022: 5,4 %). Liikekiinteistövakuudellisten luottojen kattavat vakuudet ja maltilliset luottosuhteet vähentävät kuitenkin näiden luottojen luottotappioriskejä. Suomalaispankkien

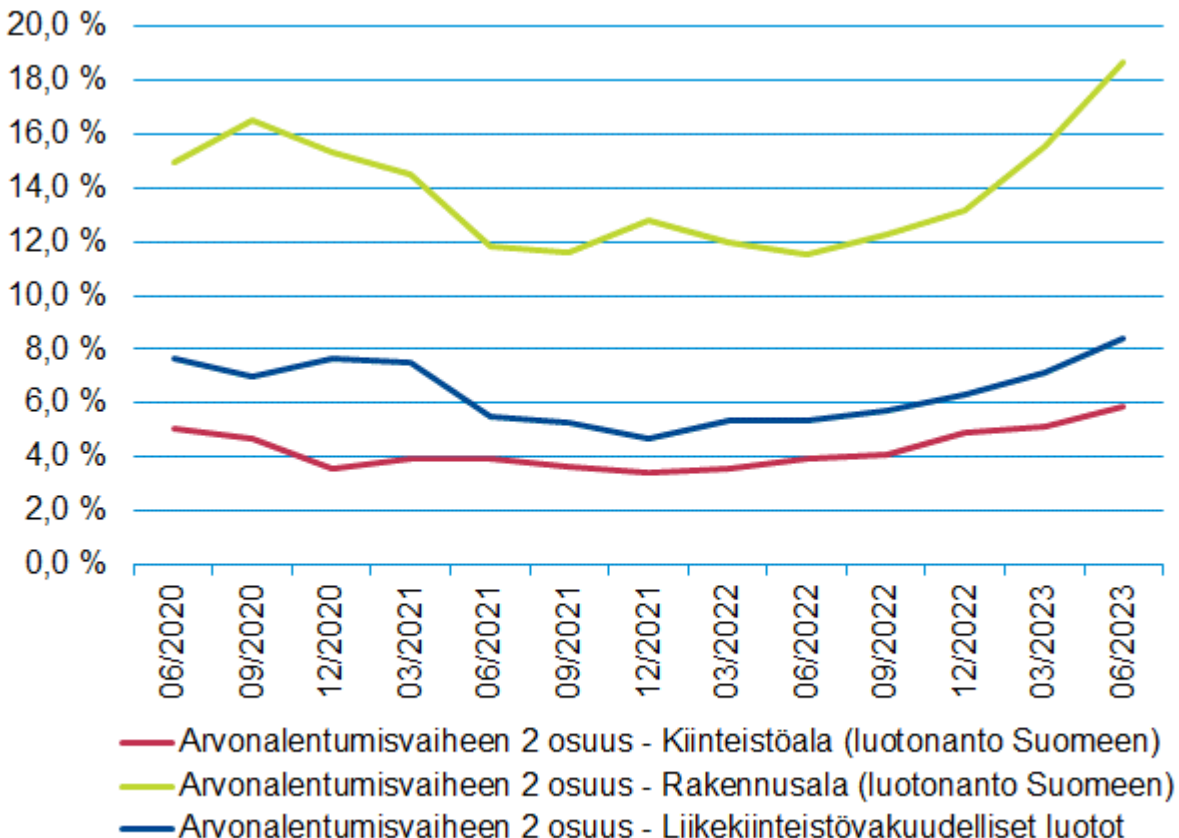
⁸ Asuntolainanottajan kotipaikka on Ruotsi.

liikekiinteistövakuudellisista luotoista vain noin 10 prosentissa luototussuhde on yli 80 %, ja lähes 80 prosentissa luotoista luototussuhde on enintään 60 %.⁹

Rakentamistoimialalle (ml. ulkomaiset yritykset) on myönnetty yhteensä 10,4 mrd. euroa luottoja (noin 5 % yritysluotonannosta), joista 1,9 % oli järjestämättömiä kesäkuun lopussa. Osuus on laskenut hieman vuoden takaisesta (6/2022: 2,1 %). Arvon alentumisvaiheeseen 2 luokiteltujen luottojen osuus on kuitenkin noussut selvästi (Kuvio 7) ja oli Suomeen myönnetyissä rakennusalan luotoissa 18,7 % kesäkuussa 2023 (6/2022: 11,5 %). Kiinteistöalan toimintaan (ml. ulkomaiset yritykset) on myönnetty 94,7 mrd. euroa luottoja (noin 43 % yritysluotonannosta), joista 0,6 % oli järjestämättömiä kesäkuun lopussa. Osuus on hieman laskenut vuoden takaisesta (6/2022: 0,7 %). Arvon alentumisvaiheeseen 2 luokiteltujen osuus on sen sijaan noussut (Kuvio 7) ja oli 5,9 % (6/2022: 4,0 %) Suomeen myönnetyistä luotoista kesäkuussa 2023.

Kuvio 7. Arvon alentumisvaiheen 2 osuudet liikekiinteistövakuudellisissa sekä rakentamis- ja kiinteistöalan luotoissa

Lähde: Finanssivalvonta, Suomen Pankki luottotiedonkeruu

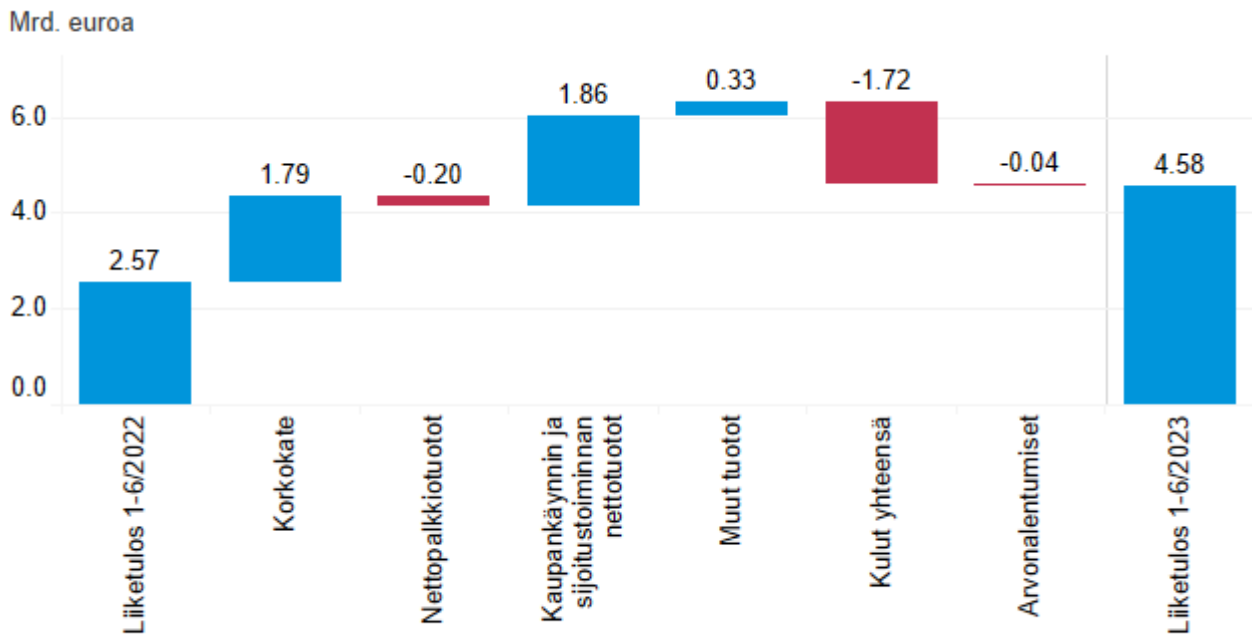
⁹ Suurilla euroalueen pankeilla luototussuhteeltaan yli 80 prosentin liikekiinteistöluottoja oli noin 20 % ja luototussuhteeltaan enintään 60 prosentin luottoja noin 64 % vuoden 2022 lopussa (Lähde: EKP).

Valvontahavaintojen perusteella pankeilla on puutteita lainojen arvonalentumisvaiheiden luokittelussa. Lisäksi Finanssivalvonnan teema-analysissä¹⁰ havaittiin, että suomalaispankeilla on eroja samojen yrittäjävelallisten luokittelussa eri arvonalentumisvaiheisiin. Puutteelliset luottoriskiluokitukset velallisen taloudelliseen tilanteeseen nähden lisäävät riskiä siitä, että mahdollisiin ja tyyppillisesti viiveellä realisoituihin luottotappioihin ei ole varauduttu riittävästi luottotappiovarauksilla tai velallisen taloudellisen tilan tervehdyttämiseksi ei ole ryhdytty tarvittaviin toimiin. Tämä voi puolestaan johtaa suurempiin luottotappioihin myöhemmin riskien realisoituessa ja heikentää pankkien kykyä tukea taloutta kriisitilanteessa.

Pankkisektorin ensimmäisen vuosipuoliskon tulosta tuki korkokatteen vahva kasvu

Pankkisektorin liikevoitto (Kuvio 8) oli tammi-kesäkuussa vajaa 4,6 mrd. euroa (1–6/2022: 2,6 mrd. euroa). Kaikilla toimijoilla liikevoitto oli edellisvuotta korkeampi, kun huomioidaan vertailtavuutta heikentävät kertaluonteiset erät.

Kuvio 8. Liiketuloksen muutos

Lähde: Finanssivalvonta

Palkkiotuotot jäivät hieman edellisvuotta pienemmiksi. Pankkien välillä on suurta vaihtelua palkkiotuottojen kehityksessä. Omaisuudenhoidosta saadut palkkiotuotot ovat merkittävin tuottoerä. Nämä tuotot ovat herkkiä markkinamuutoksille ja heijastavat omaisuudenhoidossa olevien varojen määrää. Maksuliikenteestä, erityisesti korttimaksuista, saadut palkkiotuotot kompensoivat omaisuudenhoidon pienentyneitä tuottoja.

¹⁰ Finanssivalvonta (7/2023) [Varhaisia merkkejä suomalaispankkien luottoriskien kasvusta – asianmukaisten luottoriskiluokitusten merkitys korostuu korkeiden riskien ympäristössä.](#)

Vakuutuspalvelutulos näkyy viranomaisraportoinnissa sekä tuotto- että kuluerissä. Uuden vakuutusstandardin (IFRS 17) käyttöönotto kasvatti kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuottoja sekä muita liiketoiminnan tuottoja ja kuluja.

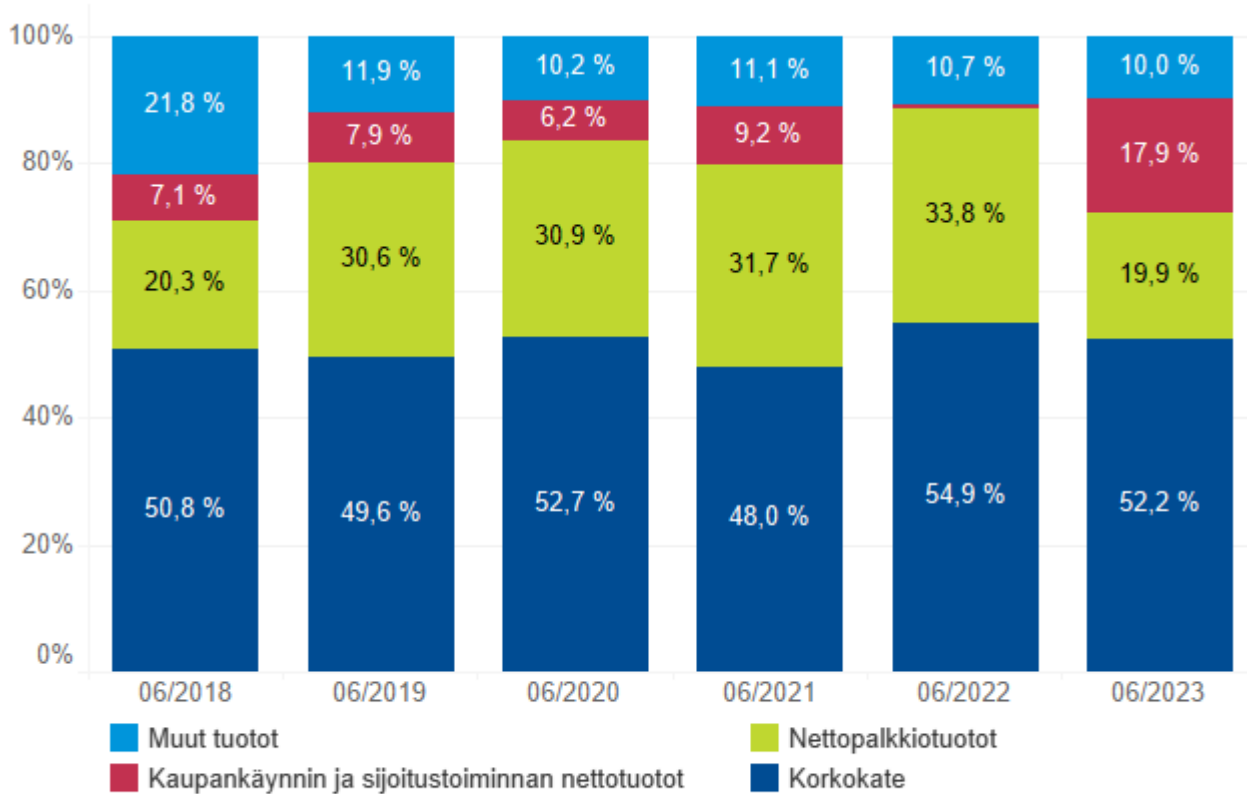
Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot ovat volatiili tuottoerä. Sijoitustoiminnan nettotuottojen muutos vaihtelee pankkien välillä riippuen rahoitusinstrumenttien arvostustavasta, volyymistä sekä johdannaisten käytöstä. Mikäli lukuja tarkasteltaisiin ilman vakuutustoimintaa, olisi sijoitustoiminnan nettotuottojen kasvu vertailuvuodesta ollut vajaa 0,6 mrd. euroa. Tammi-kesäkuun tuottojen kasvu vertailuvuoteen nähden perustui ensi sijassa osakekurssien nousuun sekä siihen, että vertailuvuoteen sisältyi noin 0,5 mrd. euron kertaluonteinen kuluerä.

Mikäli kuluja tarkasteltaisiin ilman vakuutustoimintaa, olisi kulujen vuosikasvu ollut vajaa 0,2 mrd. euroa. Eniten nousivat IT-kulut. Niissä oli kasvua vuoden takaiseen noin 8 %. Henkilöstökulujen kasvu pysyi 3 prosentissa. Poistot ja viranomaismaksut jäivät edellisvuotta alhaisemmalle tasolle.

Tuloslaskelman arvonalentumiset nousivat reiluun 200 milj. euroon (161 milj. euroa: 1–6/2022). Arvon alentumisten määrä suhteessa luottokantaan pysyi edelleen maltillisella tasolla ollen noin 0,08 %. Tuleviin luottotappioihin on varauduttu myös johdon harkintaan perustuvilla ylimääräisillä luottotappiovarauksilla. Kuluvalla tilikaudella varauksia on pienessä määrin kasvatettu kattamaan kasvaneita luottoriskejä. Johdon harkintaan perustuvia varauksia oli kesäkuun lopussa vajaa 690 milj. euroa.

Korkokate merkittävin tuottoerä

Korkokatteen osuus kokonaistuotoista (Kuvio 9) oli kesäkuun lopussa noin 52 % (1–6/2022: 55 %). Vakuutustoimintaan liittyvät erät nostivat kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuottoja merkittävästi. Tämä yhdessä korkokatteen vahvan kasvun kanssa supisti palkkiotuottojen osuutta kokonaistuotoista. Pankkien välillä tuottojen jakaumassa on eroja. Enimmillään palkkioneton osuus kokonaistuotoista oli 43 %, ja kaikilla toimijoilla korkokate nousi palkkioneton ohi merkittävimmäksi tuottolähteeksi.

Kuvio 9. Tuottojen jakauma pankkisektorilla

Lähde: Finanssivalvonta

Korkokatteen vahvaa nousua heikensi korkokulujen kasvu

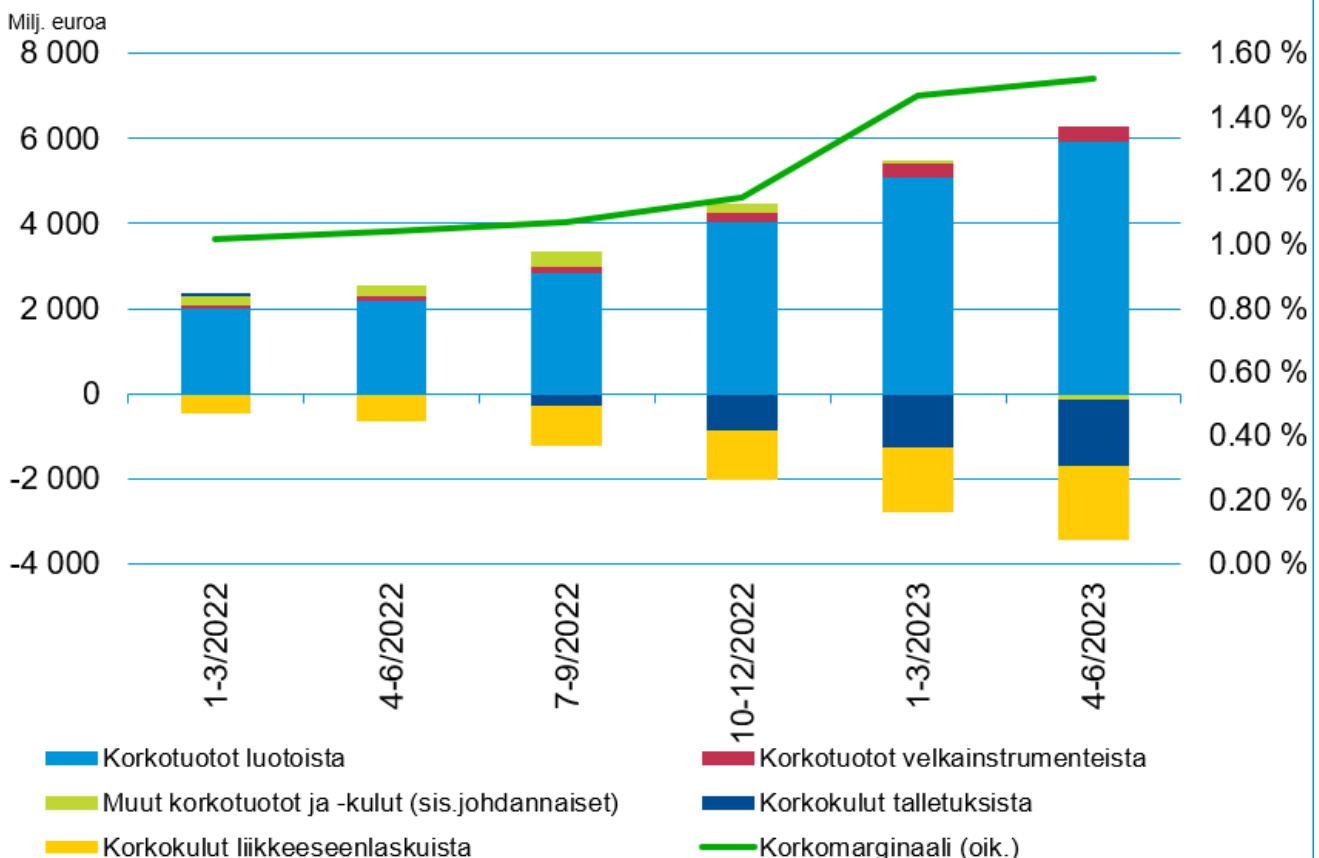
Suomalaispankkien yhteenlaskettu korkokate nousi vuoden takaisesta noin 47 % reiluun 5,5 miljardiin euroon. Vaikka viimeinen neljännes oli erityisen vahva, on nousuvauhti hidastunut aiemmista neljänneksistä. Korkokatteen kasvua jarrutti varainhankinnan kulujen kasvu sekä korkosuojausten pienentyneet korkotuotot (Kuvio 10).

Vielä vuosi sitten talletusten korkokulut olivat nollassa. Kotitaloustalletusten korkokulut suhteessa talletuskantaan¹¹ olivat vuoden 2023 kesäkuun lopussa noin 0,70 % ja vastaavasti yritystalletusten 1,23 %. Liikkeeseen laskettujen velkakirjojen korkokulut suhteessa velkainstrumenttien tasearvoon olivat kesäkuun lopussa 2,33 %.

Samaan aikaan korkokatteen suhde korollisiin tase-eriin eli korkomarginaali nousi noin 1,52 prosenttiin (1–6/2022: 1,04 %). Korkokatteen tavoin myös korkomarginaalin nousu on tasaantunut parin viimeisen neljänneksen aikana.

¹¹ Korkokulut on annualisoitu, ja vastaavasti tasearvo on vuoden 2022 lopun ja kesäkuun 2023 lopun keskiarvo.

Kuvio 10. Korkotuotot ja -kulut neljänneksittäin

Lähde: Finanssivalvonta

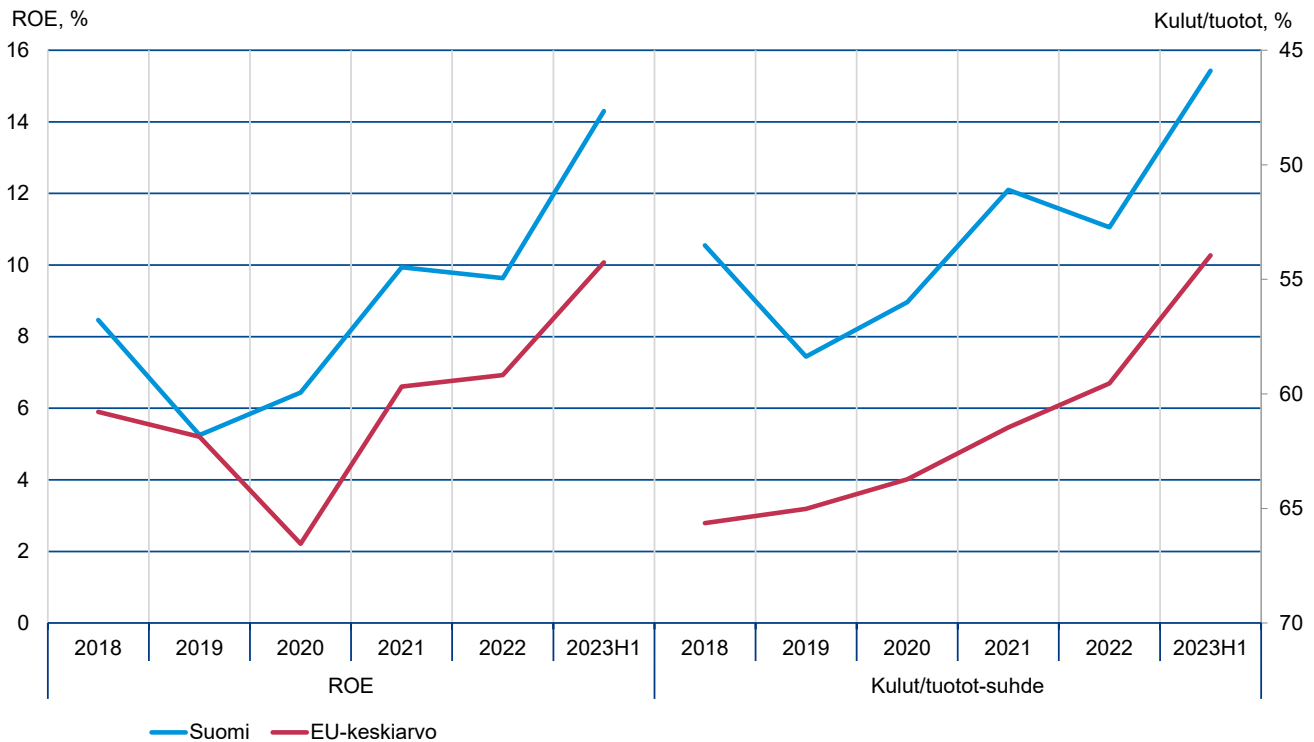
Kannattavuus eurooppalaista keskitasoa parempi – loppuvuoden tulosodotukset positiiviset

Pankkisektorin kannattavuus parantui edellisvuodesta korkokatteen hyvän kehityksen vetämänä. Pankkisektorin oman pääoman tuotto oli kesäkuun lopussa noin 14,3 % (1–6/2022: 7,3 %). Oman pääoman määrä ei ole merkittävästi muuttunut, joten tuotto-prosentin kasvu johtui yksinomaan vahvasta tuloskasvusta.

Pankkisektorin tehokkuus kulut/tuotot-suhteella mitattuna parani vertailuvuodesta. Korkokatteen vahva nousu ja samaan aikaan kulujen maltillisena pysynyt kasvu paransi sektorin tehokkuutta. Kulut/tuotot-suhde oli tammi-kesäkuussa noin 45,9 % (1–6/2022: 59,4 %). Kotimaisen pankkisektorin tehokkuus on pysynyt eurooppalaista keskitasoa parempana. Pankkien välinen hajonta oli suurta, ja tunnusluku vaihteli 31 ja 73 prosentin välillä.

Loppuvuoden kannattavuusnäymät nähdään pankkisektorilla positiivisina. Erityisesti korkokatteen odotetaan kasvavan ja vahvistavan tulosta edelleen. Toisaalta talletuskorkojen nousupaineet sekä markkina-varainhankinnan hinnan nousu syövät korkokatetta ja pienentävät tulosodotuksia pidemmällä aikavälillä.

Kuvio 11. Pankkisektorin oman pääoman tuotto (ROE) ja kulut/tuotot-suhde

Lähde: Finanssivalvonta, EKP

*EU-lukujen ajankohta Q1 2023

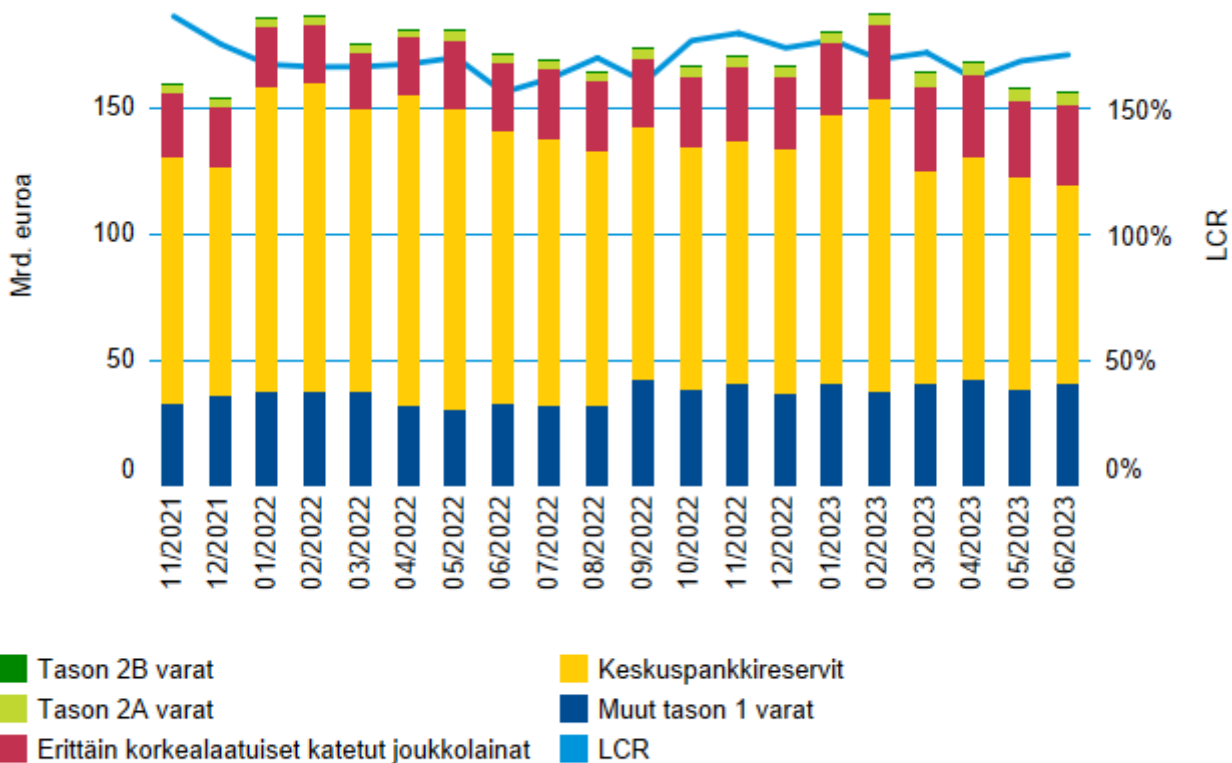
Suomen pankkisektorin maksuvalmius edelleen vahva – likviditeettireservit supistuivat alkuvuonna

Suomalaispankkien likviditeettitilanne on pysynyt vakaana korkojen noususta, kevään markkinaturbulenssista ja yksittäisten yhdysvaltalaisen ja eurooppalaisten kriisipankkien ongelmista huolimatta. Pankkien likviditeettiasemaa kuvaavat tunnusluvut ylittävät viranomaisvaateet kaikilla suomalaispankeilla. Pankkisektorin maksuvalmiusriski LCR-suhteella¹² mitattuna oli 173 % kesäkuun lopussa 2023, mikä on 2 prosenttiyksikköä matalampi kuin vuoden vaihteessa (Kuvio 12). Sektorin LCR on edelleen korkeampi kuin EU/ETA-alueella keskimäärin (3/2023: 164 %). Suomalaisen LSI-pankkien¹³ keskimääräinen LCR-suhde on parantunut merkittävästi ja oli kesäkuun lopussa 200 % (12/2022: 166 %). LSI-pankeilla maksuvalmiuden kasvua selittävät nettoulosvirtausten lasku ja likviditeettireservien kasvu (pois lukien keskuspankkireservit). Yksittäisten pankkien LCR-suhteissa on kuitenkin merkittävää vaihtelua. Matalin LCR oli kesäkuussa 2023 lopussa 148 % ja korkein 740 %.

¹² Liquidity Coverage Ratio, LCR = Maksuvalmiusvaatimus kuvaa pankin lyhyen aikavälin maksuvalmiutta. Maksuvalmiusvaatimuksen mukaan pankeilla on oltava riittävän paljon korkealaatuisia likvidejä varoja, jotta ne riittävät kattamaan sen nettokassavirran 30 päivän ajan stressiskenaariossa. LCR-suhteen tulee olla vähintään 100 %.

¹³ Finanssivalvonnan suorassa valvonnassa olevat pankit.

Kuvio 12. Suomen pankkisektorin LCR-suhde ja -reservien koostumus

Lähde: Finanssivalvonta

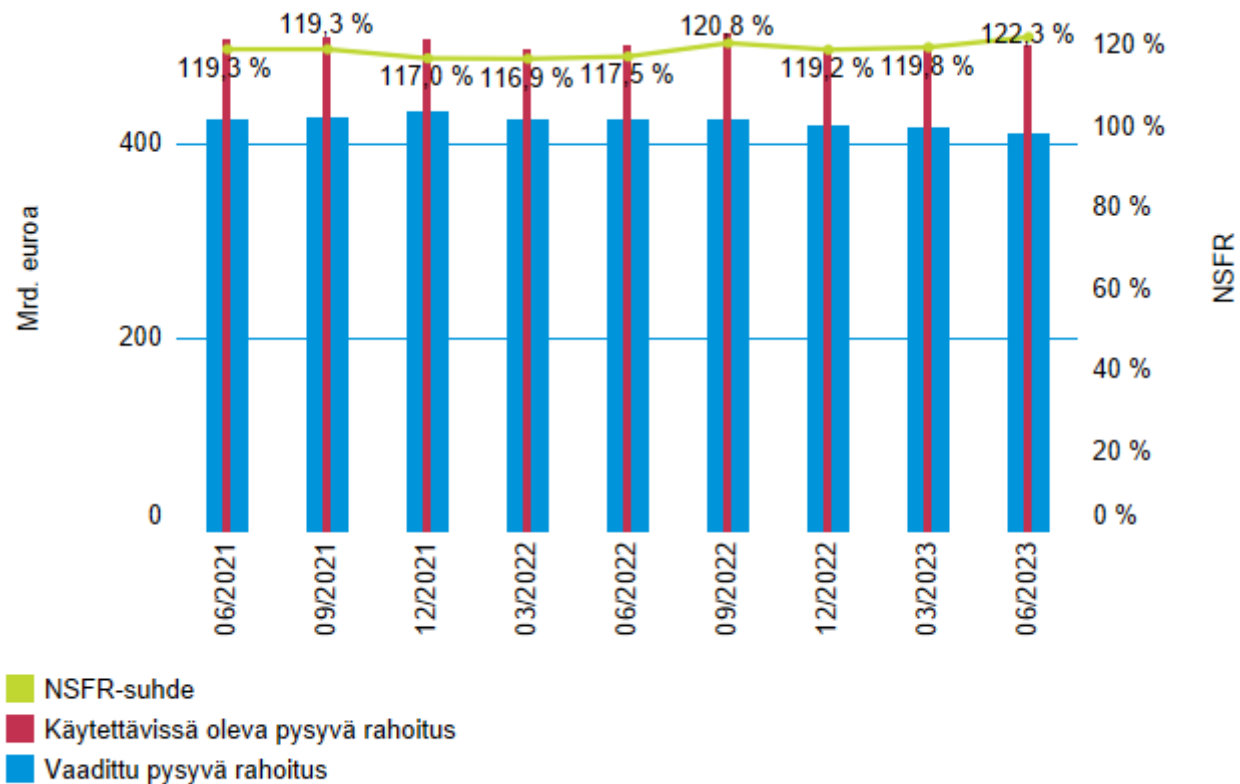
Suomen pankkisektorin likviditeettireservit ovat supistuneet 9 prosenttia suhteessa vuoden takaiseen yksinomaan keskuspankkireservien pienentymisen vuoksi. Muutos on pääosin seurausta suomalaispankkien keskuspankkirahoituksen erääntymisistä. Suomalaiset pankit maksoivat valtaosan TLTRO-luotoistaan takaisin maaliskuun ja kesäkuun 2023 takaisinmaksuissa¹⁴. Keskuspankkireservien osuus LCR-reserveistä oli kesäkuun 2023 lopussa 50 %, kun vuotta aikaisemmin osuus oli 63 %. Tätä vastoin muut kuin keskuspankkireservit ovat kasvaneet 24 %, joista määrällisesti eniten muut tason 1 varat ja korkealaatuiset katetut joukkolainat. Katetut joukkolainat muodostivat kesäkuun 2023 lopussa 20 % pankkisektorin likviditeettireserveistä (6/2022: 15 %). LCR-reserveistä 96 % koostuu kuitenkin kaikkein likvideimmistä eli tason 1 varoista. Suomen pankkisektorin LCR-vaatimuksen täyttämiseen kelpaavien likvidien varojen¹⁵ laatu on näin ollen edelleen hyvä. LSI-pankkien likviditeettireservit suhteessa taseeseen ovat 17 % ja SI-pankeilla 24 % ollen samalla tasolla kuin vuoden 2022 lopussa. Vahva LCR ja korkealaatuiset reservit tuovat turvaa mahdollisessa lyhytaikaisessa maksuvalmiuskriisissä, jossa markkina-varainhankinnan saatavuus heikentyy.

¹⁴ Suomalaispankkien avoimena olevat pitempiaikaiset rahapoliittiset luotot, jotka ovat pääosin olleet TLTRO-luottoja, vähenivät 30,1 mrd. eurosta 7,5 mrd. euroon joulukuun 2022 ja kesäkuun 2023 välillä.

¹⁵ Likvidit varat on jaettu LCR-asetuksen mukaisiin luokkiin. Tason 1 varojen likvidiys on erittäin korkea sisältäen käytännössä keskuspankkisaamiset, valtiovastuut, muut julkisyhteisövastuut sekä erittäin hyvälaatuiset katetut joukkolainat. Tason 2A ja 2B varojen likvidiys on korkea. Tason 2A varoihin kuuluvat tietynlaiset saamiset ja takaukset julkishallinnolta, tietynlaiset laadukkaat katetut joukkolainat sekä yritysten joukkolainat. Tason 2B varoihin kuuluvat omaisuusvakuudelliset arvopaperit, tietynlaiset yritysten joukkolainat, katetut joukkolainat sekä osakkeet.

LCR kuvaa kuitenkin ainoastaan lyhyen aikavälin maksuvalmiutta ja likviditeettireservit voivat pitkittyneessä tai rajussa äkillisessä kriisissä olla riittämättömät. Suomen pankkisektorin keskimääräinen NSFR-suhde¹⁶ oli kesäkuun 2023 lopussa 122 %, mikä oli noin 3 prosenttiyksikköä parempi kuin vuoden vaihteessa (Kuvio 13). Suomalaispankkien käytettävissä oleva pysyvä rahoitus (501 mrd. euroa) ylitti vaaditun pysyvän rahoituksen (410 mrd. euroa) noin 91 mrd. eurolla. EU/ETA-alueen keskimääräinen NSFR-suhde oli 126 % maaliskuun 2023 lopussa. Vaikka kaikki pankit ylittävät NSFR:n osalta viranomaisvaatimuksen, pankkikohtaiset erot ovat huomattavia. Kesäkuussa 2023 matalin NSFR oli 109 % ja korkein 183 %.

Kuvio 13. Suomen pankkisektorin NSFR-suhde

Lähde: Finanssivalvonta

Korkojen nousu heijastuu pankkien varainhankintaan – yleisötalletukset pysyneet kuitenkin vakaana

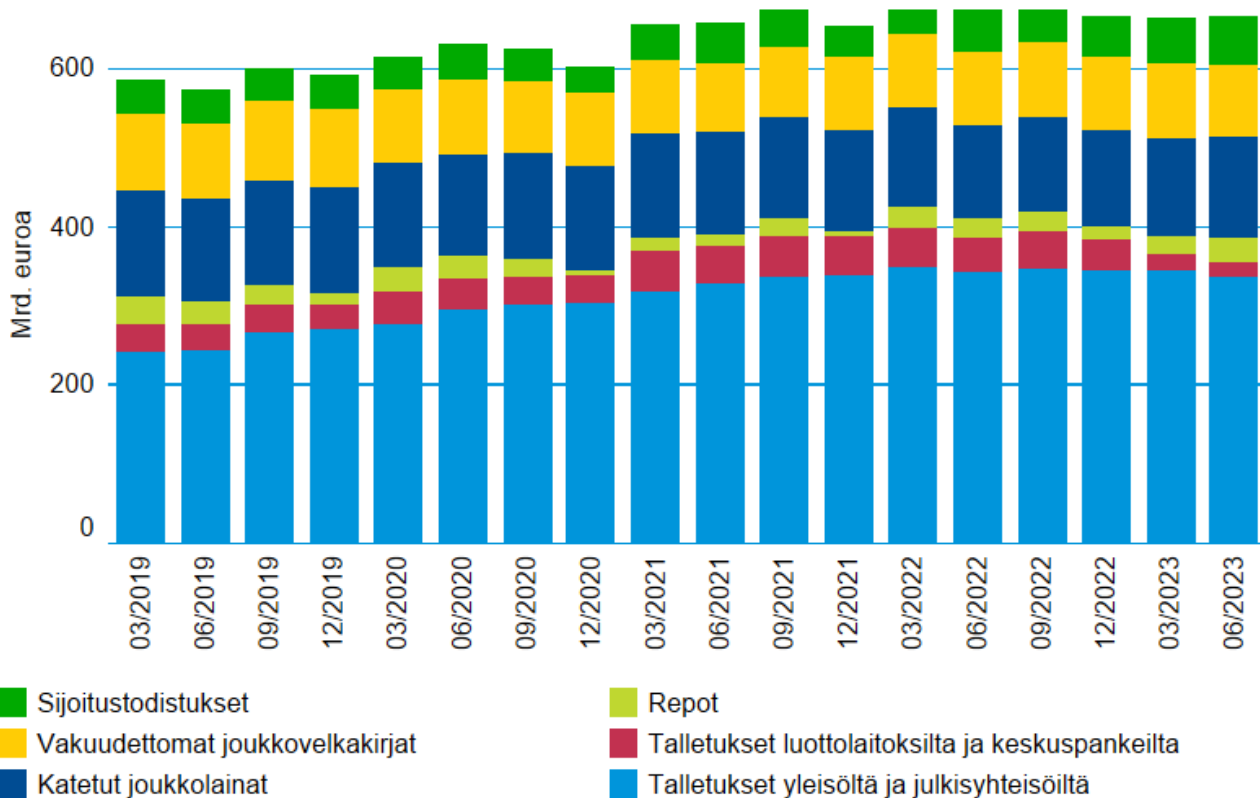
Suomalaispankit ovat verrattain riippuvaisia markkinavarainhankinnasta, mikä altistaa pankit markkinahäiriöille ja varainhankintakustannusten nousulle. Kevään markkinaturbulenssista huolimatta suomalaiset pankit ovat päässeet tukkumarkkinoille ja pohjoismaiset katetut joukkolainamarkkinat ovat säilyneet toiminnassa. Korkojen historiallisen nopea nousu on kuitenkin heijastunut pankkien varainhankintaan, ja

¹⁶ Net Stable Funding Ratio, NSFR = Tarkoituksena on vähentää pankkien liiallista riippuvuutta lyhytaikaisesta markkinavarainhankinnasta sekä rajata pankkien varojen ja velkojen maturiteettieroja. NSFR-vaatimuksen mukaan pankin käytettävissä olevan pysyvän rahoituksen on riitettävä kattamaan pankin varainhankintatarpeet (vaadittu pysyvä rahoitus) yhden vuoden aikajänteellä sekä normaali- että stressitilanteissa.

varainhankinnan kustannukset ovat nousseet selvästi aiempaa korkeammalle tasolle. Tämä näkyy varainhankinnan rakenteessa, esimerkiksi lyhyen aikavälin rahamarkkinarahoituksen kasvuna ja talletusvarainhankinnan vähentymisenä. Nousseet korot ovat kasvattaneet pankkien liikkeeseen laskemien velkakirjojen tuottovaatimuksia, mikä on puolestaan laskenut niiden hintoja ja lyhentänyt uusien liikkeeseen laskettujen velkakirjojen maturiteetteja. Suomalaispankkien markkinavarainhankinnan lähteet ovat kuitenkin suhteellisen hyvin hajautettuja, minkä lisäksi pankkien vahva vakavaraisuus parantaa myös markkinavarainhankinnan saatavuutta ja ehtoja.

Kuvio 14. Suomen pankkisektorin varainhankinnan rakenne

Lähde: Finanssivalvonta

Varainhankinnan kokonaismäärä on pienentynyt 3 % (18 mrd. euroa) suhteessa vuodentakaiseen (Kuvio 14). TLTRO-luottojen takaisinmaksujen ja korkojen nousun vuoksi talletukset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta ovat vähentyneet 60 % ja muodostavat enää 2 % pankkien kokonaisvarainhankinnasta (6/2022: 6 %). Markkinavarainhankinnan osuus on kuitenkin pysynyt korkealla (49 %), sillä repojen, sijoitustodistusten ja katettujen velkakirjojen määrät ovat nousseet.

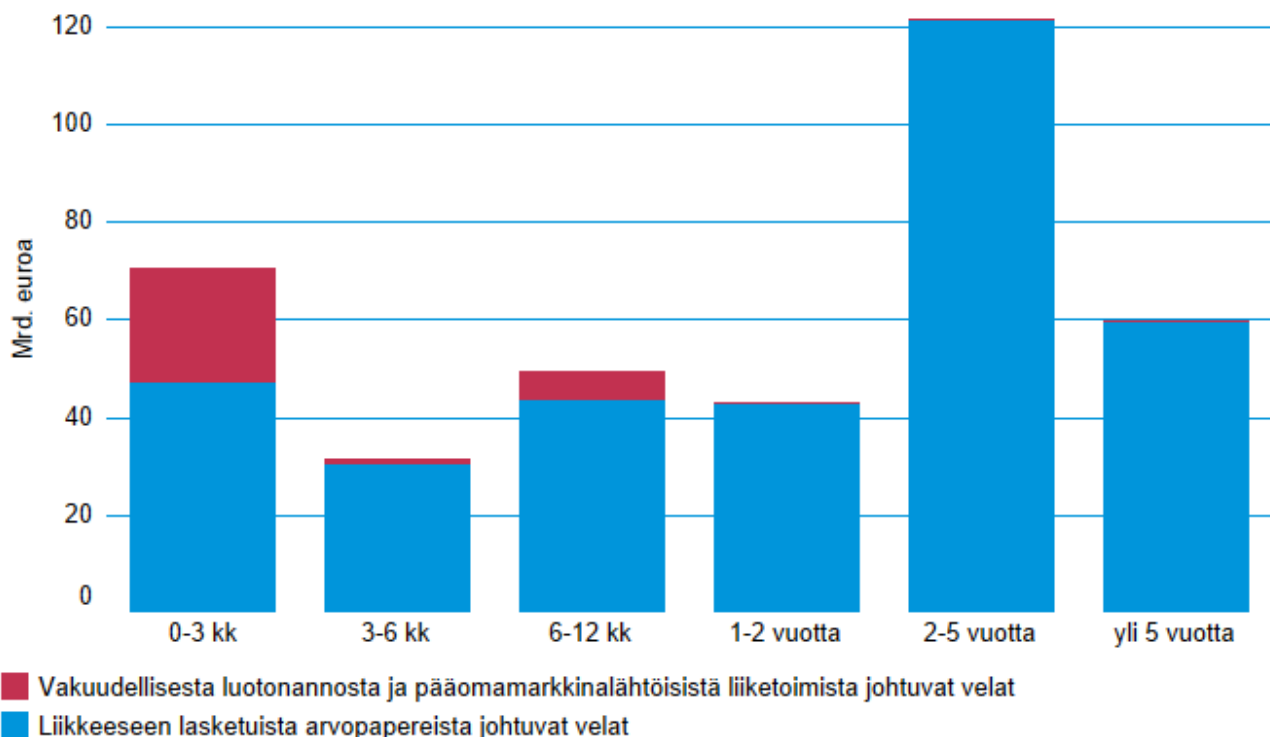
Talletukset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä ovat laskeneet 2 % suhteessa vuodentakaiseen. Yritystalletukset ovat pienentyneet 3 % ja kotitaloustalletukset kasvaneet 7 %. Lisäksi huomattava osa yön yli talletuksista on siirtynyt korkeamman koron määräaikaistalletuksiin, joiden määrä on kasvanut vuoden aikana 3,1 mrd. eurosta 10,7 mrd. euroon. Vaikka yleisötalletukset ovat hieman laskeneet, yleisölainat ovat laskeneet samassa suhteessa, minkä myötä rakenteellinen rahoitusvaje ja luotot/talletukset-suhdeluku

(137 %) ovat säilyneet lähes ennallaan. Suhdeluku on kuitenkin huomattavasti korkeampi kuin Euroopan pankeilla keskimäärin (3/2023: 97,9 %).

Korkojen nousu ja keskuspankkirahoituksen erääntymiset välittyvät myös varainhankinnan maturiteetteihin, joissa on havaittavissa lyhentymistä. Suomalaispankkien vakuudellisesta luotonannosta (esim. vakuudellinen keskuspankkirahoitus ja takaisinostosopimukset) johtuvat velat erääntyvät käytännössä kokonaan seuraavan vuoden aikana (Kuvio 15). Vuosi sitten vastaava osuus oli 73 %. Liikkeeseen lasketuista velkakirjoista sen sijaan 35 % erääntyy ensimmäisen vuoden aikana ja 17 % erääntyy yli viiden vuoden päästä. Suhdeluvut ovat pysyneet lähes ennallaan suhteessa vuodentakaiseen.

Varojen vakuussidonnaisuus¹⁷ oli kesäkuun 2023 lopussa 28,7 % (12/2022: 28,6 %), mikä oli hieman korkeampi kuin EU/ETA-alueella keskimäärin (3/2023: 26,5 %). Sitoutuneisuuden lähteistä 57 % oli kattettuja joukkolainoja ja tämän jälkeen johdannaisia (17 %). Keskuspankkirahoituksen osuus sitoutuneisuuden lähteistä laskenut 4 prosenttiin (12/2022: 9 %) ja repojen osuus on puolestaan kasvanut 8 prosenttiin (12/2022: 5 %). Varainhankinnan erääntymisissä ja varojen vakuussidonnaisuudessa on jälleen huomattavia pankkikohtaisia eroja.

Kuvio 15. Varainhankinnan erääntymiset (pl. talletukset)

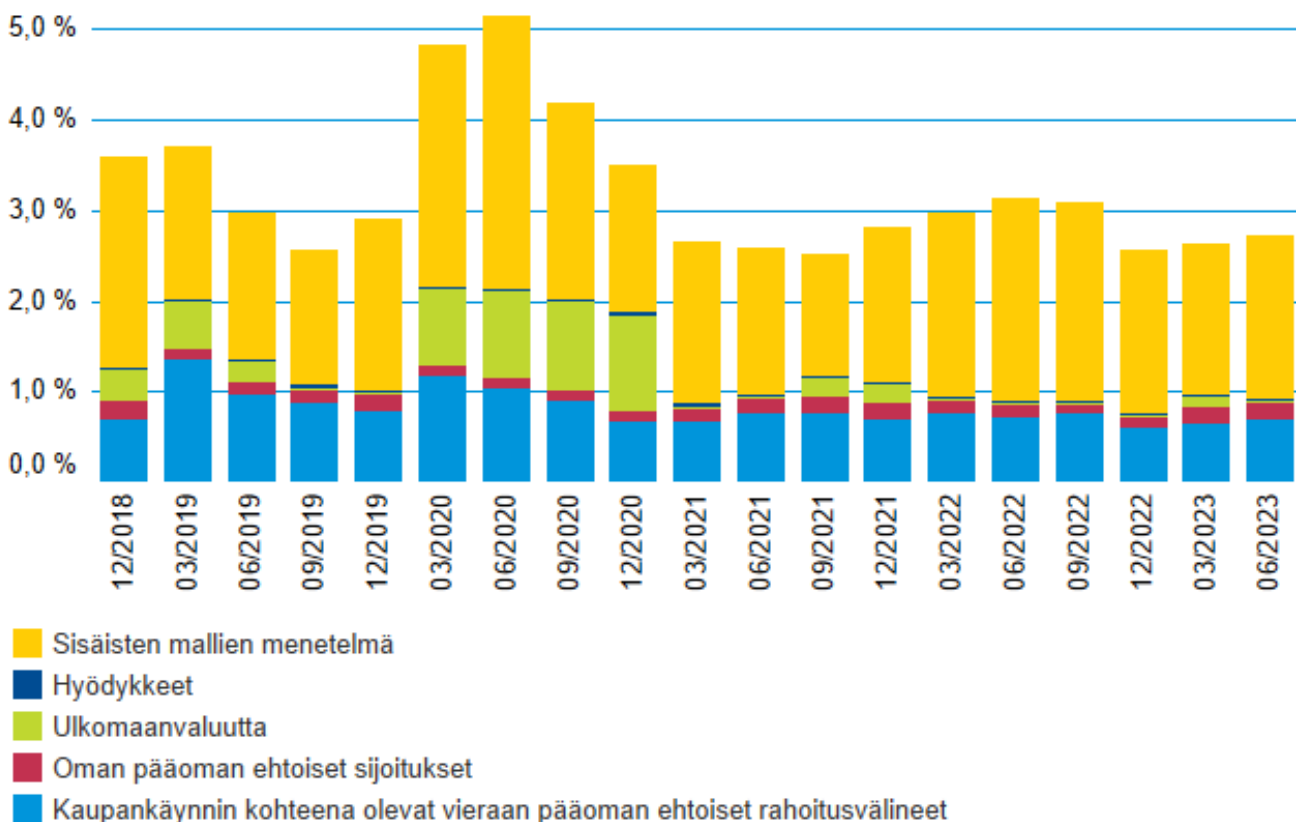
Lähde: Finanssivalvonta

¹⁷ Asset Encumbrance, AE = Vakuussidonnaisilla varoilla tarkoitetaan varoja, jotka joko suoraan tai välillisesti on annettu vakuudeksi tai joita käytetään järjestelyssä, jonka tarkoituksena on suojata tai taata taloustoimi tai vähentää sen luottoriskiä.

Markkinariskin pääomavaatimukset maltilliset

Markkinahintojen vaihtelusta aiheutuva tappion mahdollisuus eli markkinariski syntyy pankeilla sekä kaupankäynti- että rahoitustoiminnan seurauksena. Kotimaisesta pankkisektorista valtaosa ei kuitenkaan harjoita varsinaista kaupankäyntitoimintaa, ja niille rahoitustaseen korkoriski (interest rate risk in the banking book, IRRBB) on keskeinen markkinariski. Kotimaisen pankkisektorin markkinariski on maltillinen osa kokonaisriskeistä. Markkinariskin pääomavaateen (Pilari 1) osuus kaikista pääomavaateista kasvoi edellisen vuoden lopusta 0,1 prosenttiyksikköä ollen kesäkuun 2023 lopussa yhä maltilliset 2,7 % (Kuvio 16).

Kuvio 16. Markkinariskin pääomavaateen osuus kaikista pääomavaateista

Lähde: Finanssivalvonta

Kansainvälisen tilinpäätösstandardin (IFRS) mukaan rahoitustaseen erät voidaan arvostaa käypään arvoon (fair value, FV) tai jaksotettuun hankintamenuon (amortized cost, AC)¹⁸. Jaksotettuun hankintamenuon arvostetut velkakirjat pidetään lähtökohtaisesti eräpäivään asti, jolloin korkotason muutos ei vaikuta niiden tasearvoon kirjanpidossa. Kyseisten omaisuuserien arvomuutos realisoituisi, mikäli kyseisiä omaisuuseriä jouduttaisiin realisoimaan suunniteltua aikaisemmin. Epäedulliset markkinamuutokset eivät näin ollen välttämättä realisoitu automaattisesti kirjanpidollisiksi tappioiksi.

Kotimaisen pankkisektorin joukkovelkakirjaomistukset ovat maltilliset (vain noin 120 mrd. euroa ja 16 % taseesta) ja joukkovelkakirjaomistuksista valtaosa (95 %) arvostetaan käypään arvoon joko tulosvaikutteisesti (fair value through profit or loss, FVPL) tai muiden laajan tuloksen erien kautta (fair value through other comprehensive income, FVOCI). Korkotason muutoksista jo aiheutuneet mahdolliset tappiot on näin ollen jo pääosin sisällytetty suomalaisten pankkien tuloksiin tai omaan pääomaan. Kansainväliseen pankkisektoriin alkuvuodesta 2023 kohdistuneiden epävarmuuksien vuoksi Euroopan pankkivalvontaviranomainen (EBA) laati stressitestitulosten yhteydessä julkaistun analyysin jaksotettuun hankintamenuon hyödyntämiseen liittyvistä riskeistä EU- ja ETA-alueen pankeissa. Analyysin perusteella¹⁹ kotimaisen pankkisektorin jaksotettuun hankintamenuon arvostettujen joukkovelkakirjojen määrä on eurooppalaisitainkin hyvin maltillinen.

Rahoitustaseen korkoriskeissä riskitaso vakiintunut

Yksi keskeinen rahoitustaseen korkoriskin osa on tuloriski, korkokatteen mahdollinen pieneneminen korkojen muutoksen seurauksena. Tuloriskiä mitataan määrittämällä muutos korkokatteessa, joka seuraa määrätyn kokoisesta korkojen noususta tai laskusta valitulla ajanjaksolla. Perinteisesti käytetyssä skenaariossa korkojen oletetaan nousevan tai laskevan 200 korkopistettä eli kaksi prosenttiyksikköä suuntaansa.

Kesäkuun lopun tilanteessa pankit arvioivat, että kahden prosenttiyksikön nousun johdosta niiden korkokate suhteutettuna omiin varoihin²⁰ nousisi 2,8 prosenttiyksikköä, ja vastaavan laskun vaikutus oli 3,0 prosenttiyksikköä negatiivinen (Kuvio 17), kun viime vuoden lopussa vastaava luvut olivat +3,5 % ja -3,8 %. Muutos selittyy lyhyen maturiteetin tase-erissä tapahtuneilla muutoksilla. Alkuvuoden aikana riski korkokatteelle on siis pienentynyt perinteisessä kahden prosenttiyksikön skenaariossa.

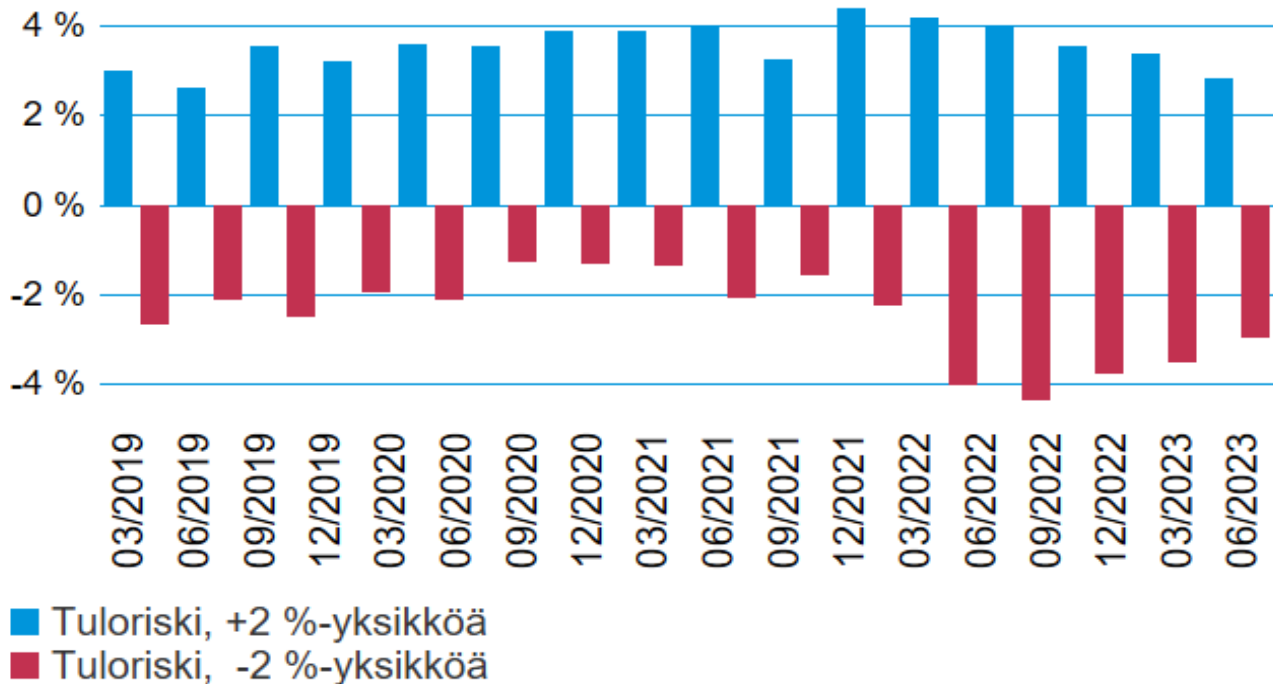
Aikaisemmin korkojen laskun negatiivinen vaikutus korkokatteeseen on ollut kokoluokaltaan pienempi kuin niiden nousun positiivinen vaikutus (Kts. Kuvio 17), jolloin suomalaisten talletuspankkien korkoriski on ollut luonteeltaan epäsymmetrinen. Epäsymmetriaa on selittänyt alhaisten korkojen ympäristössä se, että kokonaiskoron lasku nolaa pienemmäksi on esimerkiksi henkilöasiakasliiketoiminnassa rajoitettua tavanomaisissa tase-erien sopimusehdoissa.

¹⁸ Kun sovelletaan käypään arvoon arvostamista, omaisuuserän arvonnousu ja -lasku esitetään pääsääntöisesti tulosvaikutteisesti. Valtaosa tulosvaikutteisesti käypään arvoon arvostetuista rahoitusinstrumenteista on muita kuin kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusvaroja. Lisäksi taseessa on käypään arvoon arvostettavia rahoitusvaroja, joiden käyvän arvon muutos merkitään taseen omaan pääomaan sisältyvään käyvän arvon rahastoon, joka on sidottua omaa pääomaan. Jaksotettu hankintamenu tarkoittaa arvoa, johon omaisuuserä on alun perin arvostettu kirjanpitoon merkittäessä vähennettynä lyhennyksillä, mahdollisilla alennuksilla tai palkkiolla, arvonalentumistappioilla ja kurssieroilla.

¹⁹ Analyysissä mukana olleiden pankkien joukkovelkakirjalainoista 59 % oli arvostettu jaksotettuun hankintamenuon tarkasteluajankohtana. Lisätietoja: <https://www.eba.europa.eu/eba-publishes-findings-ad-hoc-analysis-banks-bonds%E2%80%99-holdings>

²⁰ Aikaisempiin valvottavan tila ja riskit julkaisuihin nähden esitystapa on vaihdettu vastaamaan IRRBB-sääntelyssä käytettyä esitystapaa, jossa riski suhteutetaan pankin ensisijaiseen pääomaan (T1). Kesäkuussa voimaan tulleessa uudistetussa IRRBB-sääntelykokonaisuudessa määritellään tässä esitetyille suurelle valvonnan kynnyksarvot ns. poikkeavien arvojen testeille (supervisory outlier tests, SOT). Tuloriskissä kynnyksarvo (SOT on net interest income) on asetettu 5 prosentin alenemaan suhteessa pankin ensisijaiseen pääomaan (T1) ja nykyarvoriskissä (SOT on economic value of equity) vastaava kynnyksarvo on asetettu 15 prosenttiin. Kynnyksarvon ylitys ei automaattisesti johda valvontatoimenpiteisiin, vaan on yksi valvojan työkaluista arvioitaessa pankin rahoitustaseen korkoriskiä. Raportoidut luvut perustuvat pankkien omiin menetelmiin, eivätkä välttämättä SOT:n mukaisiin lukuihin.

Kuvio 17. Korkokatteen muutos korkojen lasku- ja noususkenaariossa suhteutettuna sektorin ensisijaisiin omiin varoihin (T1)

Lähde: Finanssivalvonta

Toinen keskeinen rahoitustaseen korkoriskin mittari on nykyarvoriski, joka huomioi korkotason muutosten vaikutusta koko rahoitustaseen markkina-arvoon taseen jäljellä olevan käyttöiän aikana, kun tuloarvot tarkastelee korkotason vaikutuksia korkokatteeseen lyhyelle tai keskipitkällä aikavälillä. Toisin sanoen nykyarvoriski huomioi myös pidemmällä aikavälillä tapahtuvia muutoksia tase-erien arvostuksiin. Tässä tunnusluvussa kahden prosenttiyksikön nousun vaikutus suhteessa pankkisektorin ensisijaisiin omiin varoihin²¹ oli kesäkuun lopussa 2,8 % positiivinen, ja vastaavan laskun vaikutus oli 3,0 % negatiivinen, kun viime vuoden lopussa vastaava luvut olivat +3,5 % ja -3,8 %.

²¹ Aikaisempiin valvottavan tila ja riskit julkaisuihin nähden esitystapa on vaihdettu vastaamaan IRRBB-sääntelyssä käytettyä esitystapaa, jossa riski suhteutetaan pankin ensisijaiseen pääomaan (T1). Uudistetussa IRRBB-sääntelykokonaisuudessa määritellään tässä esitetylle suurelle valvonnan kynnysarvot ns. poikkeavien arvojen testeille (supervisory outlier tests, SOT). Tuloriskissä kynnysarvo on asetettu 5 prosentin alenemaan suhteessa pankin ensisijaiseen pääomaan (T1) ja nykyarvoriskissä vastaava kynnysarvo on 15 prosenttia. Kynnysarvon ylitys ei automaattisesti johda valvontatoimenpiteisiin, vaan on yksi valvojan työkaluista arvioitaessa pankin rahoitustaseen korkoriski.